

Lempäälän kunnan liittyminen Luontoviisaat kunnat -verkostoon

Yhdyskuntalautakunta 16.06.2026

498/11.00.01/2026

Valmistelijat Tuija Selänpää ja Elina Laukkanen

Asia ja ennakkovaikutusten arviointi

Lempäälässä on jätetty 18.2.2026 yhteensä 25 valtuutetun ja varavaltuutetun allekirjoittama valtuustoaloite Lempäälän kunnan liittymisestä Luontoviisaat kunnat -verkostoon. Valtakunnallinen verkosto tukee siihen kuuluvia kuntia tavoitteellisessa luontotyössä, kuten luontokadon hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden edistämisessä.

Lempäälä on sitoutunut vaalimaan luonnon monimuotoisuutta Lempäälä lähelläsi -kuntastrategiassa 2026–2035 ja sen pohjalta laadituissa toimenpideohjelmissa. Kuntalaiskyselyiden perusteella (ympäristönsuojelun edistämissuunnitelma 2023, ilmastokysely 2026 ja Lempäälä lähelläsi -kysely 2026) luonnon monimuotoisuuden edistäminen koetaan tärkeäksi, ja huolta aiheuttavat erityisesti metsien ja vesistöjen tila sekä lähiluonnon väheneminen. Lempäälän matkailun yleissuunnitelmassa luonto ja vesistöt on tunnistettu keskeisiksi veto- ja elinvoimatekijöiksi. Luonnon hyvinvointivaikutusten vuoksi luontotyö on kustannustehokas hyvinvointi-investointi, joka tukee kuntastrategian ja hyvinvointiohjelman (2026–2029) tavoitteiden toteutumista.

Luontoviisaat kunnat -verkostoon liittyminen on maksutonta eikä aiheuta välittömiä sitovia kustannuksia. Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää kuitenkin työpanosta, mahdollisia selvityksiä ja osin investointeja. Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerien (toimintalinjaukset) mukaisesti kunta ottaa luonnon monimuotoisuuskulman huomioon kaikessa merkittävässä päätöksenteossaan. Verkoston kriteerit ohjaavat toiminnan kehittämistä, mutta yksittäisistä toimenpiteistä ja investoinneista päätetään jatkossakin erikseen kunnan päätöksenteossa. Verkostoon liittyminen ei velvoita tiettyihin toimenpiteisiin tai investointeihin, vaan niistä päätetään vuosittain osana kunnan normaalia suunnittelu- ja talousarvioprosessia. Toteutus tehdään nykyresurssein ilman lisähenkilöstön tarvetta, eikä asialla arvioida olevan välittömiä henkilöstövaikutuksia.

Tausta

Lain kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta (64/1986) mukaan kunnan tulee alueellaan valvoa ja edistää ympäristönsuojelua siten, että luontoa ja muuta ympäristöä suojelemalla, hoitamalla ja kehittämällä turvataan kunnan asukkaille terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö. Ympäristönsuojelun yleissuunnittelua ja toimia ympäristönsuojelun huomioon ottamiseksi kunnan toiminnassa johtaa kunnanhallitus. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen huolehtii omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä.

Luonnon monimuotoisuutta koskeva sääntely vahvistuu nopeasti, mikä lisää kuntien vastuuta ja edellyttää luonnon entistä suunnitelmallisempaa huomiointia. Luonnonsuojelulaki (1066/2023) velvoittaa kuntia edistämään luonnon monimuotoisuutta. EU:n ennallistamisasetus sekä valmisteilla olevat biodiversiteettistrategia ja ennallistamissuunnitelma tuovat uusia velvoitteita, joiden toteutuminen riippuu paikallisesta toimeenpanosta. Kunnilla on siten keskeinen rooli näiden tavoitteiden saavuttamisessa.

Lempäälässä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on jo vakiintunut osaksi kunnan toimintaa. Työtä ohjaa vuosille 2024–2031 laadittu luonnon monimuotoisuusohjelma. Nykyinen malli luo vahvan perustan luontotyölle, mutta ilman yhteistä viitekehystä vaikuttavuuden arviointi ja kehittäminen jäävät hajanaisiksi. Verkostoon liittyminen vahvistaa työn vaikuttavuutta tarjoamalla valtakunnallisen vertailukehysten, systemaattisen kehittämistuen ja mahdollisten yhteishankkeiden tuomia lisäresursseja.

Vuonna 2023 käynnistynyt Suomen ympäristökeskuksen ja Kuntaliiton koordinoima Luontoviisaat kunnat -verkosto on laajentunut nopeasti, mikä kertoo kuntien tarpeesta kehittää tavoitteellista luontotyötä. Kehitys näkyy myös seudullisesti, sillä Lempäälän lähikunnista verkostoon kuuluvat Pirkkala, Ylöjärvi, Valkeakoski, Akaa ja Urjala. Laaja seudullinen osallistuminen korostaa sekä kehittämistarvetta että verkoston imagohyötyä kunnille. Verkostoon kuulumisen vahvistaa kunnan profilia aktiivisena ja vastuullisena toimijana sekä tukee sen vetovoimaa niin kuntalaisten, yritysten kuin muiden sidosryhmien silmissä.

Verkostoon liittymisen vaikutukset kunnalle

Luontoviisaat kunnat -verkostoon liittyminen vahvistaa strategisten tavoitteiden toimeenpanoa ja tukee päätöksentekoa selkeyttämällä tavoitteiden asettamista, toimenpiteiden priorisointia sekä vaikutusten seuranta. Samalla se varmistaa, että kuntastrategian luonnon monimuotoisuutta koskevat tavoitteet toteutuvat johdonmukaisesti koko kunnan toiminnassa.

Verkosto tarjoaa tähän valmiita toimintamalleja ja mahdollistaa hyvien käytäntöjen hyödyntämisen, mikä tehostaa toimeenpanoa. Lisäksi kunta saa ajantasaista asiantuntijatietoa ja vertaiskokemuksia tiedolla johtamisen ja resurssien kohdentamisen tueksi sekä paremmat mahdollisuudet ulkopuolisen rahoituksen hyödyntämiseen verkoston yhteishankkeiden kautta. Tuki on tärkeää tilanteessa, jossa luontoon liittyvä sääntely kehittyy nopeasti ja edellyttää kunnilta entistä suunnitelmallisempaa toimintaa.

Verkostoon liittyvä kunta nimeää vastuuhenkilöt verkostoyhteistyön koordinointiin ja johtoryhmätyöskentelyyn. Kunnan asettama työryhmä vastaa toimenpiteiden ja mahdollisten investointien suunnittelusta, toteutuksen seurannasta sekä viestinnästä. Tehtävät perustuvat pitkälti jo olemassa olevaan toimintaan ja nykyisiin käytäntöihin. Tehtävät hoidetaan osana kunnan normaalia toimintaa hyödyntäen olemassa olevia rakenteita ja yhteistyöryhmiä. Luonnon monimuotoisuuden tavoitteiden edistäminen voisi kuulua esimerkiksi osaksi Energia- ja ilmastotyöryhmän toimintaan.

Verkoston kriteerit on liitteessä 1, ja ne tulee täyttää neljän vuoden kuluessa liittymisestä. Lempäälä täyttää jo tällä hetkellä keskeiset verkoston kriteerit (strateginen sitoutuminen, lumo-ohjelma, seuranta ja poikkitoimialainen työ), mikä tekee liittymisestä luontevan jatkon nykyiselle kehittämistyölle. Verkostoon liittyminen ei siten käynnistä uutta erillistä toimintaa, vaan kokoaa ja vahvistaa jo käynnissä olevan työn osaksi valtakunnallista kokonaisuutta.

Liitteet: Liite 1. Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerit ja Lempäälän tämänhetkinen tilanne kriteerien osalta

Toimivalta: Lempäälän kunnan hallintosäännön 5 luvun 1 §:n (kunnanhallituksen tehtävät ja toimivalta) mukaan kunnanhallituksen tehtävänä on päättää asioista, joita ei ole säädetty tai määrätty muulle kunnan toimielimelle tai viranhaltijalle.

Lisätietoja: ympäristötarkastaja Tuija Selänpää puh. 041 730 9603,
sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@lempaala.fi

Esittelijä

Ympäristöpäällikkö

Päätösehdotus

Yhdyskuntalautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle, että Lempäälän kunta liittyy Luontoviisaat kunnat -verkostoon ja sitoutuu edistämään luontotyötä verkoston kriteerien mukaisesti. Lisäksi tavoitteellisen luontotyön toteuttamisen resurssitarpeet huomioidaan vuosittain osana kunnan talousarvioprosessia.

Päätös

Tiedoksi

ympäristötarkastaja Selänpää